

Letni posvet o izobraževanju odraslih 2011
Razmislek o vrednotah v globalni družbi

15. in 16. november 2011, Grand Hotel Primus, Ptuj
<http://pro.acs.si/lp2011>

ALI JE PISMENOST VSEH DRŽAVLJANOV VREDNOTA?

Petra Javrh
Andragoški center Slovenije

Letni posvet koordinira

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

VSEBINA PRISPEVKA

1. Opredelitev osrednjih pojmov:

- vrednote, pismenost (klasična : globalna (postmoderna) pismenost)
- pogled od zunaj – vloga „produktivnega znanja“ v Sloveniji

2. Teza:

Potreba po ponovni odločitvi na nacionalni ravni, da je pismenost VSEH vrednota.

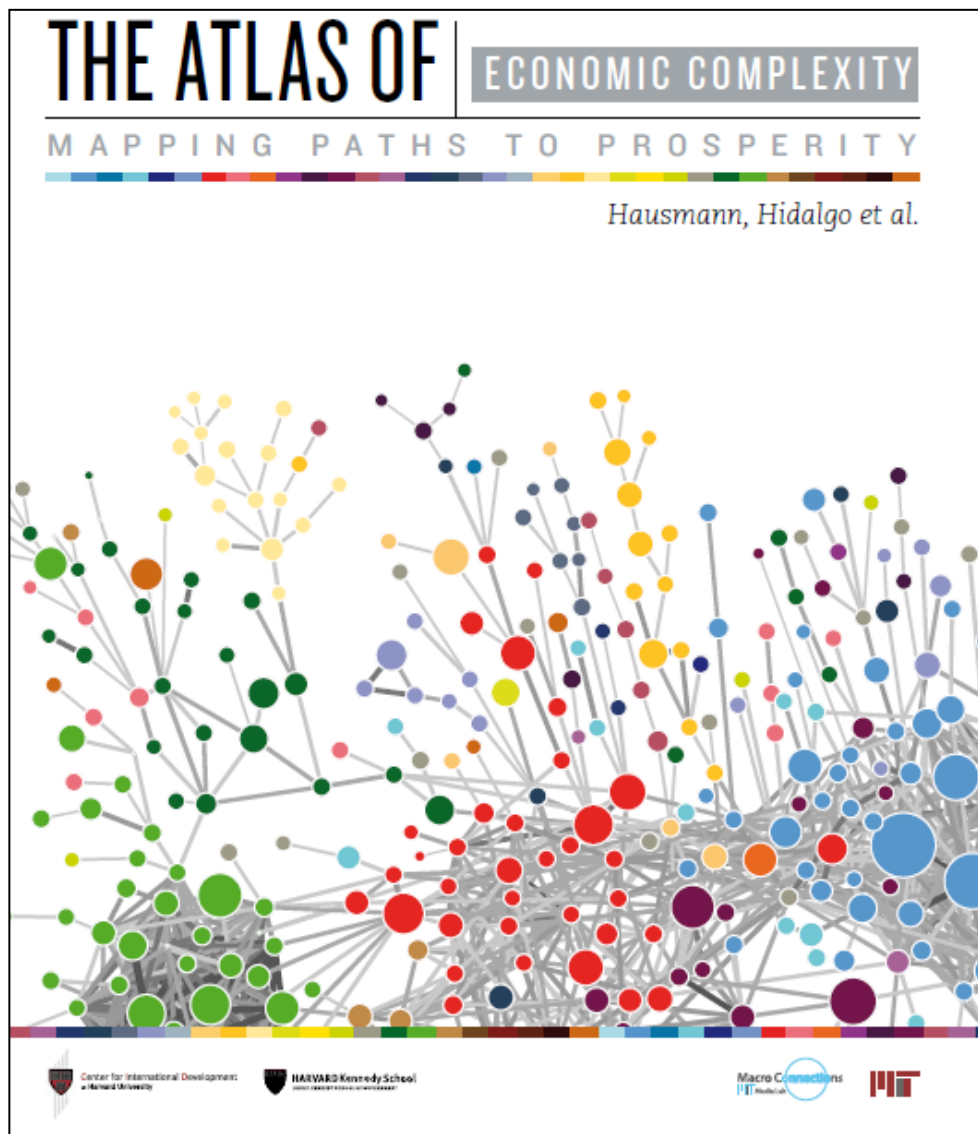
3. Nekateri razlogi za izhodiščno tezo:

- spremenjeno pojmovanje** pismenosti, spremenjene vrednote moderne družbe
- kaj so pokazali rezultati študij,
- primerjalni rezultati **bralne pismenosti naših otrok** glede na druge države (2009)
- praksa nekaterih držav** (Norveška) o sistematičnih ukrepih za dvig bralne pismenosti
- rezultati evalvacije** programov za razvoj pismenosti ranljivih skupin 2009-2010

4. Vizija:

- izobraževanje odraslih s svojo izbiro oziroma pozivanjem družbi naj pokaže, zakaj bi morala biti pismenost VSEH vrednota
- razpotja razvoja

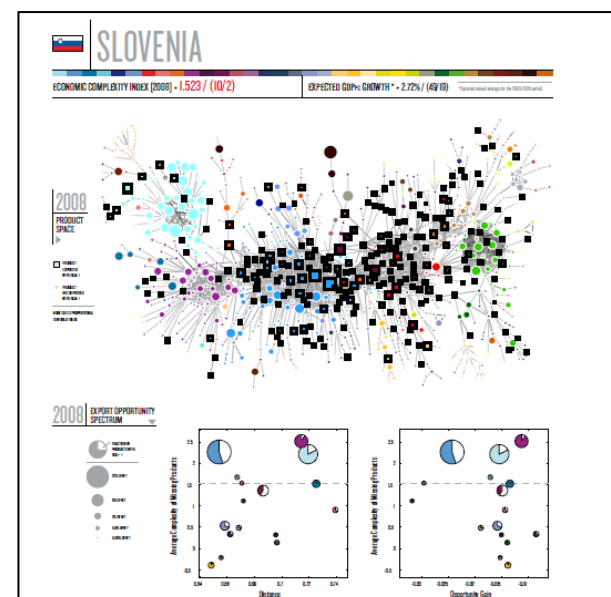
Japonska prva, Slovenija deseta najbolj ekonomsko kompleksna država

Slovenija zasedla deseto mesto med 128 državami.

Stopnja produktivnega znanja pojasnjuje bogatost posamezne države in njeno možnost nadaljnje rasti.

koliko znanja premore posamezno gospodarstvo - kako učinkovito je to povezano - to se kaže v proizvodih, ki jih je zmožno ustvariti

VREDNOTE

RAZLIČNI VIDIKI

- PSIHOLOŠKI POGLED
- SOCIOLOŠKI POGLED
- praktični vidik: DAJANJE PREDNOSTI ENI IZBIRI PRED DRUGO - STANJE JE POSLEDICA IZBIR

PISMENOST KOT VREDNOTA?

Janek Musek
Raziskovanje vrednot v Sloveniji in vrednotni univerzum Slovencev
(2003):

nevarnost

v razvitem svetu in
njegovem ignoriranju
vrednot

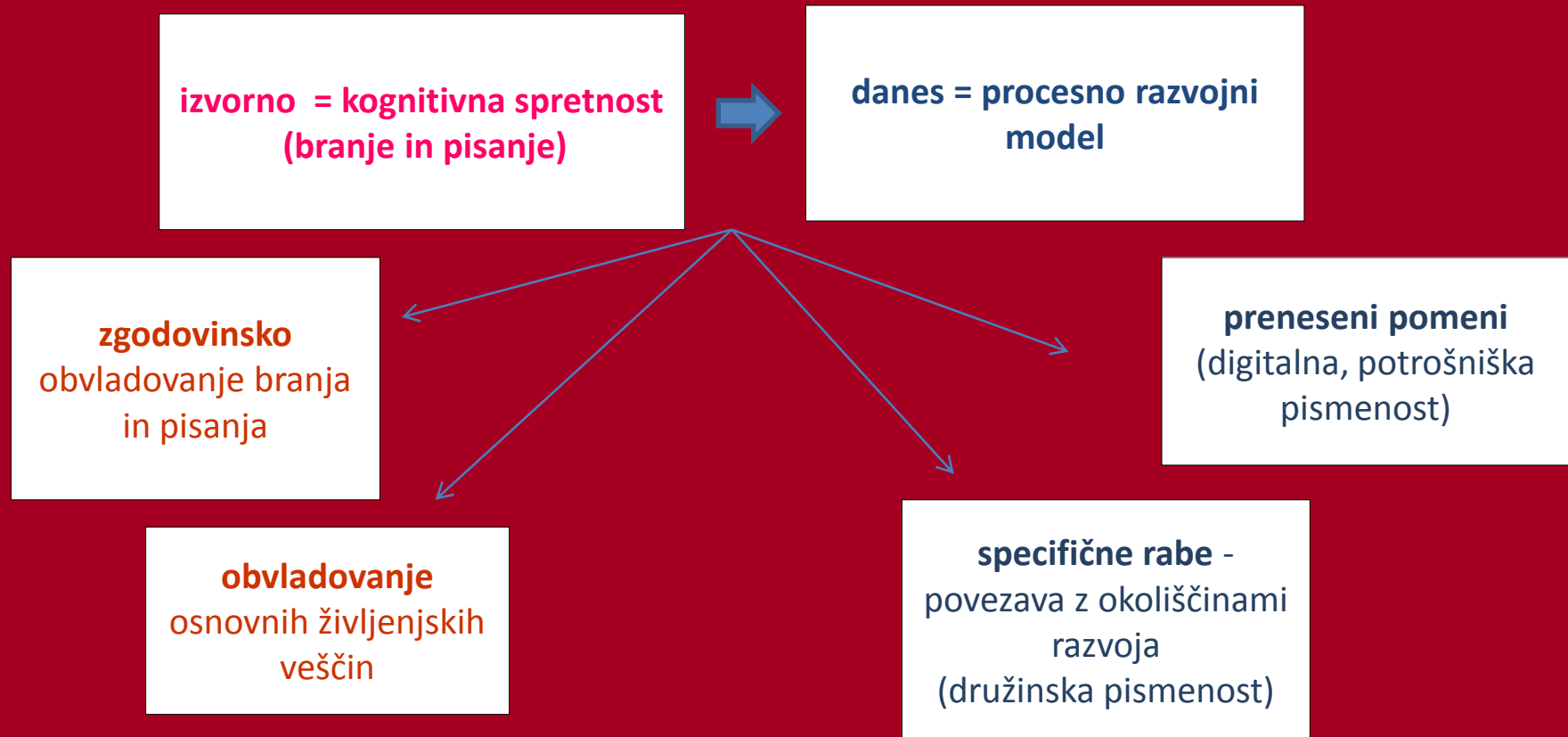
v nezmožnosti, da
bi producirali
dejavne vrednote

dejavne vrednote =
obnašanje, ki je v skladu
z deklariranimi
vrednotami

„Nismo izgubili vrednot, pač pa se je enormno povečala moč dejavnikov, ki ustvarjajo neskladje med našim obnašanjem in vrednotami.“

„Nedvomno so med temi dejavniki tudi povečane možnosti, da si pridobimo koristi na način, ki nasprotuje našim vrednotam.“

PISMENOST

PISMENOST

procesno razvojni model

socialna akcija

omogoča
osvajanje
jezikovnega
koda

temeljna
veščina

sociokulturne teorije

prenos vrednot in
znanja preko jezika

opolnomočenje ranljivih
vsak posameznik **opremljen** za
samostojno spoznavanje
kulturne dediščine in
pridobivanje znanja

vzpostavitev
lastnega sistema
vrednot -
postaja družbeno
kritičen

zaradi
opolnomočenja tudi
nosilec socialne
akcije

OPREDELITEV PISMENOSTI V NACIONALNI RAZISKAVI PISMENOSTI ODRASLIH 2000

*Pismenost pomeni zmožnost razumevanja in uporabe
informacij iz različnih pisnih virov za delovanje v
vsakodnevnih dejavnostih odraslih v družini, na delovnem
mestu in okolju ter za doseganje lastnih ciljev in za razvoj
lastnega znanja in potencialov.*

BESEDILNA PISMENOST

pozna črke
zna brati povedi, stavke
zna razbrati osnovno misel

zna razbrati sporočilo odstavka,
pomenske sekvence

prepozna sporočevalca, naslovnika
(ovrednoti, koliko je informacija zanj
pomembna)

znajde se med različnimi vrstami sporočil
(e-besedila, leposlovje, članki,
didaktična gradiva, navodila)

zna besedilo analizirati

zna narediti izpiske

zna izluščiti ključne informacije
zna argumentirati svoje mnenje

ključne informacije zna
ustrezno pripraviti za različne druge
naslovnike

Nacionalna strategija za razvoj pismenosti (2006)

»Pismenost je **trajno razvijajoča se zmožnost** posameznikov, da uporabljajo **družbeno dogovorjene sisteme simbolov** za sprejemanje, razumevanje, tvorjenje in uporabo besedil za življenje v družini, šoli, na delovnem mestu in v družbi.

Pridobljeno znanje in spretnosti ter razvite sposobnosti posamezniku **omogočajo** uspešno in ustvarjalno osebno rast ter odgovorno delovanje v poklicnem in družbenem življenju.

Poleg zmožnosti branja, pisanja in računanja, ki veljajo za temeljne zmožnosti pismenosti, se danes poudarja tudi pomen drugih zmožnosti (npr. poslušanje) in novih pismenosti, kot so informacijska, digitalna, medijska pismenost in druge, ki so pomembne za uspešno delovanje v družbi.

Kot zmožnost in družbena praksa se pismenosti **pridobivajo in razvijajo vse življenje** v različnih okoliščinah in **na različnih področjih** ter **prežemajo vse človekove dejavnosti.**«

PISMENOST kot VREDNOTA

8. september
DAN PISMENOSTI

od leta 1966

Mednarodno bralno društvo IRA
in UNESCO

smo v izteku
DESETLETJA PISMENOSTI
2008 - 2012

"Vsi pedagoški delavci bi morali neprestano iskati možnosti, kako na različnih ravneh šolanja sistematično organizirati potrebne korake za višjo bralno zmožnost, ki prispeva k razvoju vseh drugih jezikovnih zmožnosti, se pravi celostne pismenosti.,,

Norveška izkušnja

Astrid Roe

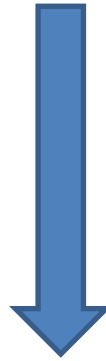
What has Norway done to improve students' reading skills and reading engagement?

Konferenca bralna pismenost v Sloveniji in Evropi, Brdo, 25. 10. 2011

nacionalni šok

celovita raziskava v razredih 2005
(video posnetki)

na osnovi ugotovitev
nacionalna strategija

bralna pismenost =
nacionalna vrednota

REZULTAT PISA 2003 :

mediji so okrivili šolo in učitelje
do leta 2001 se niso posebej
ukvarjali s tem problemom

1. uvedli zgodnejše učenje branja
2. presejalni testi v 1. in 3. razredu
3. vsi predmeti morajo razvijati bralno pismenost
4. pouk branja tudi v SRŠ
5. vsi učitelji so za pismenost odgovorni
6. učitelji morajo analizirati bralne rezultate
7. 876 projektov za dvigovanje bralne pismenosti (dvigovali motivacijo otrok, izobraževali učitelje, intenzivna nacionalna kampanja)

UKREPI

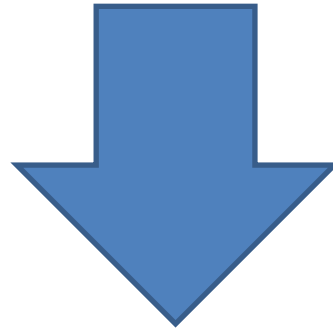
strokovna raven

nacionalna in regionalna raven

izvedbena raven

IZČRPEN POSNETEK
STANJA

strategija ministrstva za
izobraževanje:
„Naredite prostor branju“
(2002-2007)

uvedba nacionalnih
preizkusov branja za vse
dijake

reforma promocije znanja –
INTENZIVNA KAMPANJA

bralna pismenost =
nacionalna vrednota

nove raziskave

SLOVENIJA - REZULTATI v IALS

zajem podatkov 1998

celotna populacija
od 16 do 65 let

65% - 77%
odrasle populacije v Sloveniji

nima zadostnega temeljnega
znanja in spretnosti

za ravnanje z informacijami v:

- **različnih vrstah besedil**
 - obrazci
 - slikovno prikazani podatki
- **za uporabo računskih operacij v vsakodnevni okolici**

Pisni dosežki populacije so bili najslabši na področju besedilne pismenosti in najboljši v računski pismenosti.

največji zaostanek Slovenije v primerjavi z drugimi državami

**Razlike med mladimi, ki se
redno šolajo, in mladimi, ki
so šolanje že zaključili /
osipniki**

**v Sloveniji večje kot v drugih
državah**

to velja tako za srednješolsko
generacijo 16-19,
kot za študentsko 20-24

**Udeležba odraslih po
končanem šolanju
v katerih koli oblikah
izobraževanja**

**v Sloveniji manjša kot v
razvitih državah**

**Delež starejših od 50 let na
najnižjih ravneh pismenosti**

v Sloveniji med največjimi

to velja tudi za srednješolsko
izobražene generacije

**Pisni dosežki nižje
izobraženih odraslih**

**v Sloveniji bistveno slabši od
dosežkov v drugih državah**

razlike med najmanj in
najbolj izobraženimi v
Sloveniji med največjimi
(med vsemi vključenimi
državami)

z višjo stopnjo izobrazbe se povečuje delež odraslih na višjih ravneh pismenosti

Slovenska izkušnja

1996

1. Analiza položaja mladih na trgu dela, 1998
2. Študije mladine, 1996
3. Socialno integracijska vloga PUM, 2003

2003

PUM

2000

1. Mednarodna raziskava pismenosti odraslih

Obseg problema, ranljive skupine

2001

2. CRP: Udeležba odraslih v IO

Neudeležba, motivacija za IO

3. CRP: Temeljno znanje in spretnosti mladih, brezposelnih in staršev ...

UŽU BIPS, MI

2004

4. Specifične motnje učenja in pismenosti
5. Poročilo o IO s posebnimi potrebami

UŽU MK

2005

6. Delovno mesto kot dejavnik razvoja pismenosti

UŽU MDM

2006

7. CRP: Pismenost na podeželju

UŽU IP

Slovenska izkušnja

RAZVOJ MODELA

Slovenska izkušnja

Strategija za zviševanje ravni pismenosti odraslih v Sloveniji in strokovne podlage 2003

Uresničevanje ciljev prvega prednostnega področja ReNPIO 2004-2010

Nacionalna strategija za razvoj pismenosti 2005

Strategija VŽU 2007

dokument ni bil sprejet na Strokovnem svetu za izobraževanje odraslih

uporablja ga ACS kot izhodišče za razvoj omrežij programov UŽU in strokovnega osebja za izpeljevanje teh programov

Poudarjena vloga splošnega neformalnega izobraževanja odraslih v predlogi ReNPIO 2011-2015

Predlog Bele knjige 2011

2011 prvi zametki nacionalne strategije - priprave na oblikovanje nove strategije za razvoj pismenosti za mladino, PI+MŠŠ

področje izobraževanja odraslih je izpuščeno

EU cilji do 2020 glede izobraževanja in usposabljanja ranljivih skupin postavljeni zelo visoko

Lisbonska strategija ni dosegla pričakovanih ciljev na teh področjih

posebej na področju temeljnih zmožnosti in ključnih kompetenc

Strategija za zviševanje ravni pismenosti odraslih v Sloveniji in strokovne podlage 2003

Strategija je določila cilj:
»delež odraslih državljanov, ki ne dosegajo tretje ravni
pismenosti, naj bi se do leta 2010 zmanjšal za 40%«

To pomeni, da bi morali
okoli 200 000 odraslim
omogočiti udeležbo v zelo različnih programih za zviševanje
ravnih pismenosti.

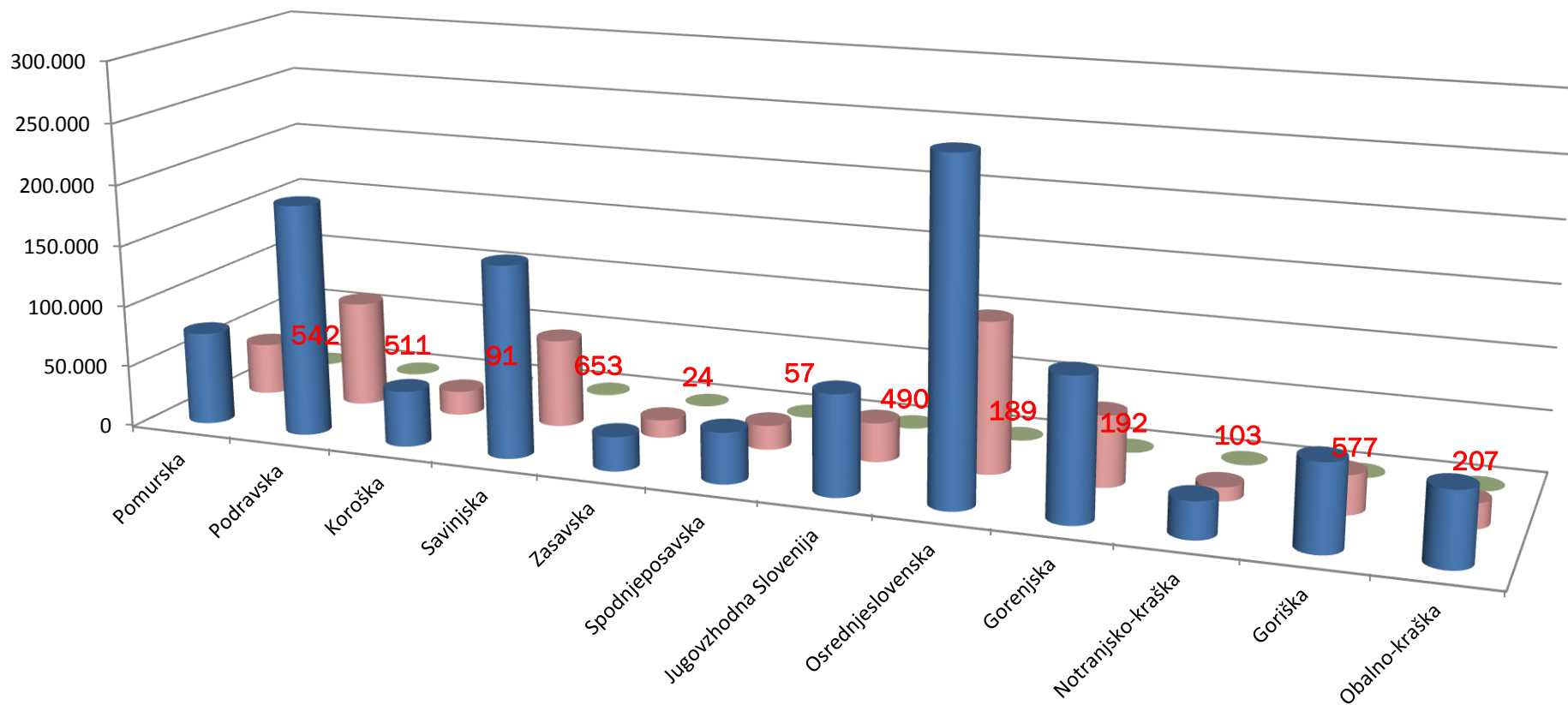
v Strategiji je predlaganih 26 priporočil

v Akcijskem načrtu predlagani ukrepi

v letih 2003-2009
v programe PUM, UŽU in PRO vključili
9137 udeležencev

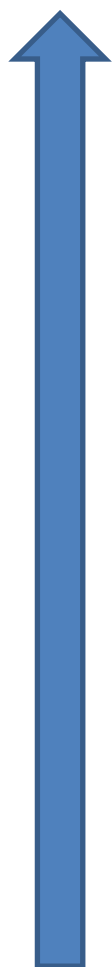
Udeleženci UŽU v strukturi prebivalcev 16-64 po regijah

- Št. preb. (16-64) brez SŠ (2010)
- Št. preb na 1. ravni IALS (1998)
- Št. udel. programov UŽU (v vseh letih skupaj)

Opis posameznih ravni v IALS:

Besedilna pismenost

5. raven

4. raven

3. raven

2. raven

1. raven

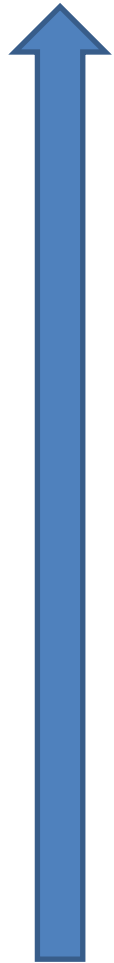
Umeščanje dela informacije v besedilo, možne so moteče ali verjetne, toda netočne informacije. Povezovanje dveh ali več enostavnih informacij in primerjanje ali razločevanje po kriterijih iz vprašanja/navodila.

Branje krajšega besedila in umeščanje posamezne informacije (izražena s sopomenko ali istimi besedami kot v vprašanju ali navodilu). Netočna (moteča) informacija ni postavljena zraven pravilnega odgovora.

STOPNJA ZAHTEVNOSTI

Opis posameznih ravni v IALS:

Besedilna pismenost – PRIMER NALOGE

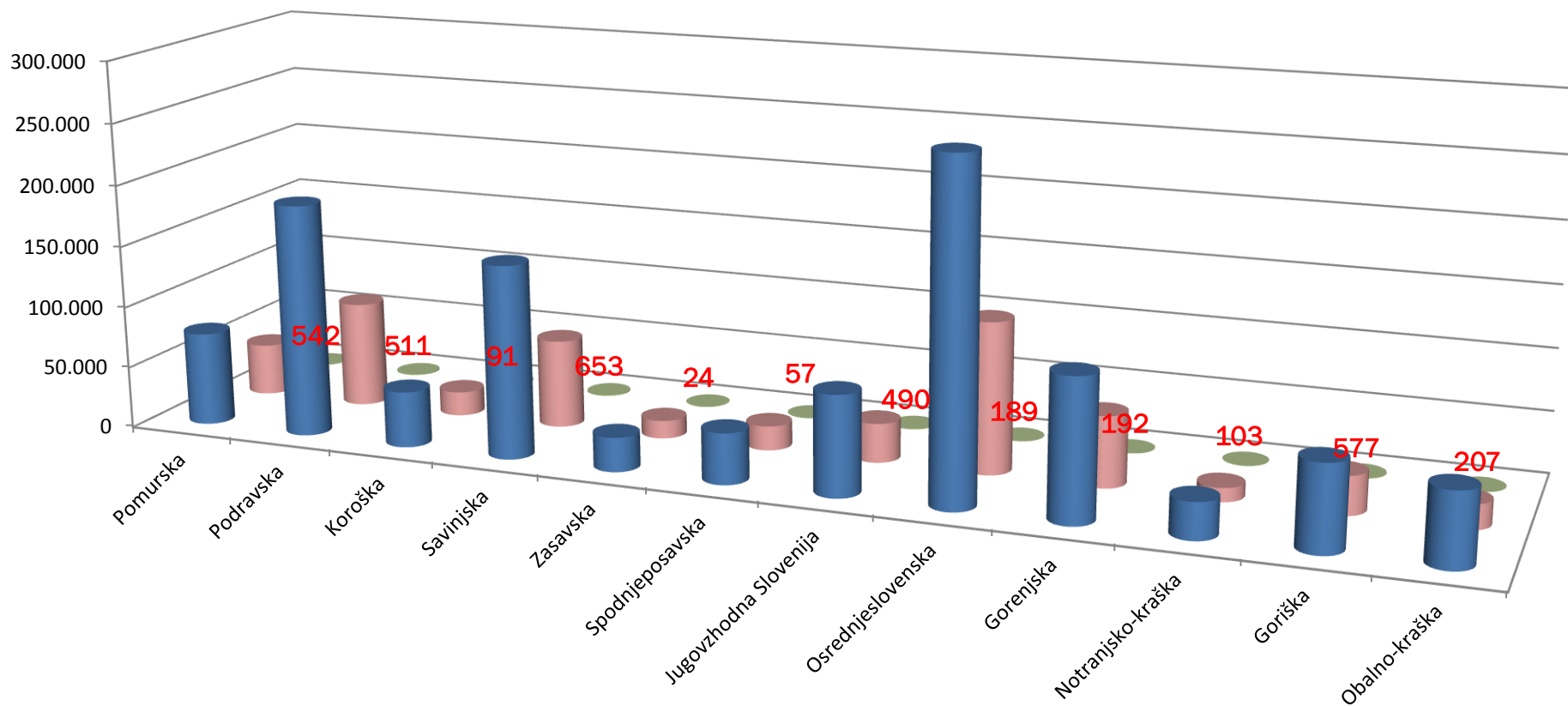

5. raven	S pomočjo obvestila kadrovskega oddelka odgovorite na vprašanje, ki je postavljeno z drugimi besedami kot so uporabljene v besedilu.
4. raven	Odgovorite na kratko vprašanje o tem , kako izpeljati pogovor za službo, s pomočjo članka o vodenju pogovorov in povežite dve informaciji v eno stališče.
3. raven	Ugotovite katera izmed štirih filmskih kritik je bila najmanj ugodna.
2. raven	V članku poiščite nekaj kratkih informacij o značilnostih vrtno rastline.
1. raven	S pomočjo navodil na steklenički ugotovite, koliko dni največ, smete jemati zdravilo.

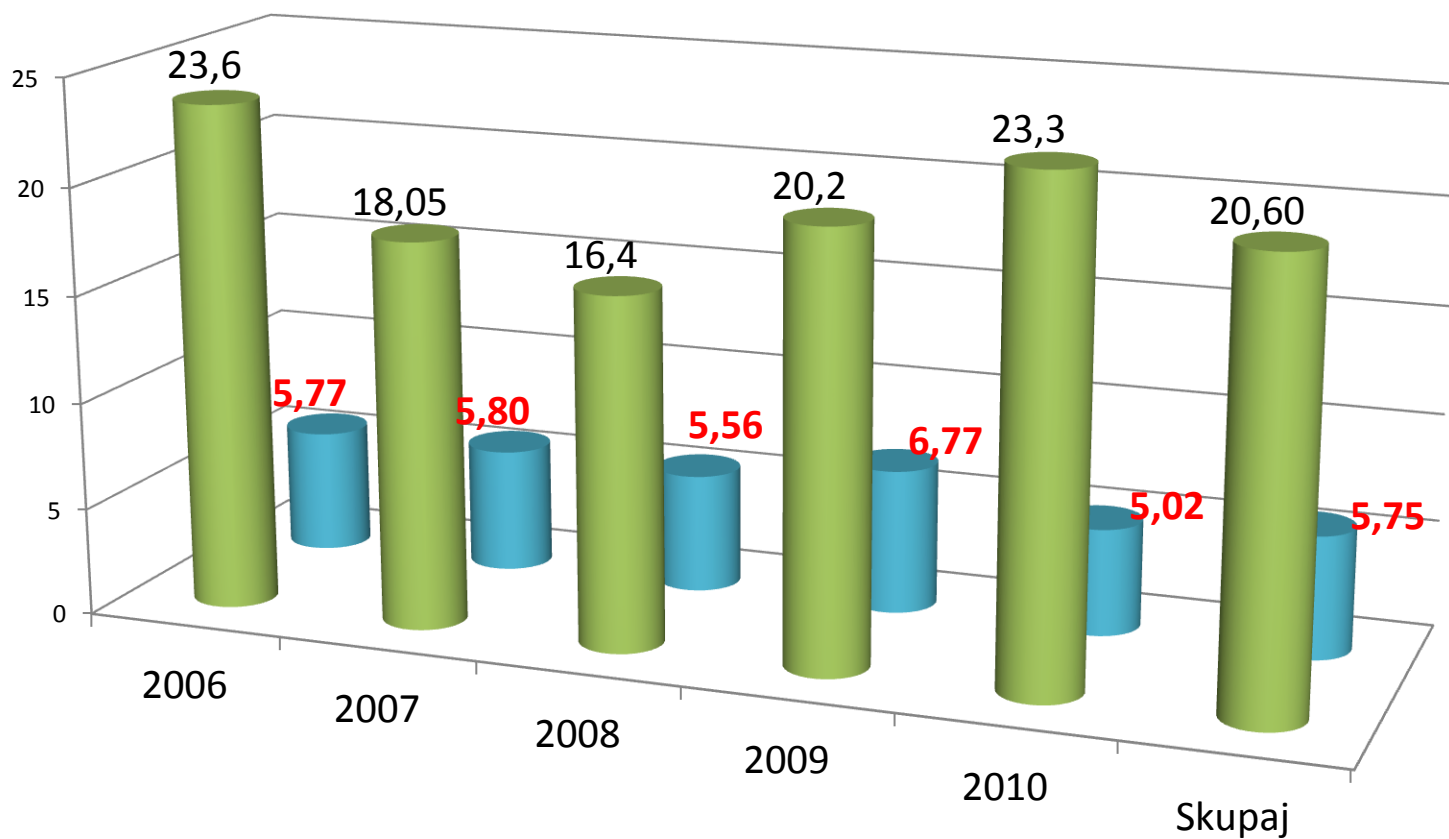
STOPNJA ZAHTEVNOSTI

Udeleženci UŽU v strukturi prebivalcev 16-64 po regijah

- Št. preb. (16-64) brez SŠ (2010)
- Št. preb na 1. ravni IALS (1998)
- Št. udel. programov UŽU (v vseh letih skupaj)

Delež programov v denarni strukturi LPIO

■ 1.prednostno ReNPIO - delež v strukturi LPIO (v mil EUR)

■ programi UŽU, PUM, RPO v strukturi LPIO (v mil EUR)

struktura evalvacije 2009-2010

UGOTOVOTVE
EVALVACIJE

PUM

PREDLOGI

UŽU

PREDLOGI

RPO

PREDLOGI

SKUPNE UGOTOVITVE

SKUPNI PREDLOGI

SKUPNE UGOTOVITVE

SKUPNI PREDLOGI

**sprememba
izobraževalne
izkušnje**

zavezanost promociji pismenosti
na nacionalni in lokalnih ravneh

stabilnost financiranja in javna mreža ustanov
izvajalk, spodbude lokalnim skupnostim,
podjetjem in posameznikom

posodabljanje temeljnega in stalno strokovno
izpopolnjevanje učiteljev, mentorjev

strokovna opora mreži, svetovalno delo z
omrežjem ustanov, ki podpirajo ugodno okolje
programa in svetovanje posameznikom

priznavanje neformalno pridobljenih znanj

SKUPNE UGOTOVITVE

**sprememba
izobraževalne
izkušnje**

SKUPNI PREDLOGI

podpora razvoju pismenosti s strani drugih politik/resorjev

nadaljnji razvoj ponudbe programov za razvoj pismenosti

raziskovanje širših družbenih učinkov vlaganj v razvoj temeljnih zmožnosti in kompetenc

spremljanje in raziskovanje novih potreb in motivacije za udeležbo iz ranljivih skupin

pismenost = nacionalna vrednota

T. Pavček:

Če ne bomo brali, nas bo pobralo!

Letni posvet o izobraževanju odraslih 2011
Razmislek o vrednotah v globalni družbi

15. in 16. november 2011, Grand Hotel Primus, Ptuj
<http://pro.acs.si/lp2011>

ALI JE PISMENOST VSEH DRŽAVLJANOV VREDNOTA?

Letni posvet koordinira

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

